

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ VALSTYBINĘ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJĄ

2023-01-10 Nr. 4D-2022/1-1209
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė išnagrinėjo X (toliau – Pareiškėjas) skundą (toliau – Skundas) dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos (toliau ir – Inspekcija, VDAI) pareigūnų veiksmų (neveikimo) teisės aktuose nustatyta tvarka ir terminais neišnagrinėjus skundo.
2. Pareiškėjas Skunde nurodo, kad „Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija nesugeba išnagrinėti skundą pateiktą dar 2020 m. liepos 29 d.“

TYRIMAS IR IŠVADOS

3. Seimo kontrolierė, atsižvelgusi į pirmiau nurodytas aplinkybes, kreipėsi į VDAI, prašydama pateikti motyvuotus paaiškinimus dėl Pareiškėjo skunde Seimo kontrolieriui nurodytų aplinkybių.

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Iš VDAI Seimo kontrolieriui pateiktos informacijos, paaiškinimų bei dokumentų nustatyta:
 - 4.1. „pareiškėjo skundas buvo išnagrinėtas 2022-11-04 priimant sprendimą Nr. 3R-932 (2.13-1. E). Apie sprendimo priėmimą pareiškėjas buvo informuotas 2022-11-08 elektroniniu paštu, pateikiant Inspekcijos raštą Nr. 2R-5665 (2.13.Mr) ir aukščiau nurodytą sprendimą.“
 - 4.2. „pareiškėjas apie skundo nagrinėjimo termino pratęsimą buvo informuotas Inspekcijos 2020-12-09 raštu Nr. 2R-6192 (2.13.E) bei 2021-02-03 raštu Nr. 2R-464 (2.13.Mr).“
 - 4.3. „Inspekcija vėlavo išnagrinėti pareiškėjo skundą per Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme nurodytus terminus dėl objektyvių priežasčių - dėl žmogiškųjų išteklių trūkumo, įvykusios personalo kaitos Inspekcijos Priežiūros skyriuje ir išaugusio skundų skaičiaus.“
 - 4.4. Inspekcija 2020-12-09 raštu Pareiškėją informavo, kad „Vadovaujantis Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo (toliau - ADTAĮ) 30 straipsnio 2 dalimi, skundas ar jo dalis turi būti išnagrinėta ir pareiškėjui atsakyta per 4 mėnesius nuo skundo gavimo priežiūros institucijoje dienos, išskyrus atvejus, kai dėl skunde ar jo dalyje nurodytų ar nagrinėjimo metu paaiškėjusių aplinkybių sudėtingumo, informacijos apimties, skundžiamo asmens ir kitų juridinių ar fizinių asmenų vengimo vykdyti priežiūros institucijos reikalavimus, skundžiamų veiksmų tęstinio pobūdžio arba kitų objektyvių priežasčių būtina skundo ar jo dalies nagrinėjimą pratęsti. Šiais atvejais skundo ar jo dalies nagrinėjimo terminas pratęsiamas, bet ne ilgiau kaip 2

mėnesiams. Bendras skundo ar jo dalies nagrinėjimo terminas negali būti ilgesnis negu 6 mėnesiai nuo skundo gavimo priežiūros institucijoje dienos.

Pažymėtina, kad Inspekcija, Jus informavusi apie skundo priėmimą, 2020-10-01 raštu Nr. 2R-4891(2.13) kreipėsi į VĮ Registrų centrą prašydama pateikti Jūsų skundai išnagrinėti reikalingą informaciją. 2020-10-16 Inspekcijoje gautas atsakymas iš VĮ Registrų centro (Inspekcijos reg. Nr. 1R-6865(2.13.)).

Atsižvelgiant į išaugusias darbų apimtis bei į įvykusią personalo Inspekcijoje kaitą, ir vadovaujantis ADTAĮ 30 straipsnio 2 dalimi, Jūsų skundo nagrinėjimo terminas pratęsiamas iki 6 mėnesių nuo Jūsų skundo gavimo Inspekcijoje dienos. Apie priimtą sprendimą Jus informuosime papildomai.“

4.5. Inspekcija 2021-02-03 raštu Pareiškėją informavo, kad „Valstybinėje duomenų apsaugos inspekcija (toliau - Inspekcija) nagrinėdama Jūsų 2020-07-29 skundą (Inspekcijos reg. Nr. 1R-5000(2.13.)) 2020-10-01 raštu Nr. 2R-4891(2.13) kreipėsi į VĮ Registrų centrą prašydama pateikti Jūsų skundai išnagrinėti reikalingą informaciją. 2020-10-16 Inspekcijoje gautas atsakymas iš VĮ Registrų centro (Inspekcijos reg. Nr. 1R-6865(2.13.)). Įvertinusi surinktą medžiagą, Inspekcija nusprendė, kad Jūsų skundai išnagrinėti reikalingos medžiagos nepakanka priimti sprendimui, dėl tos priežasties Inspekcija kreipsis į Antstolių rūmus dėl reikalingos informacijos pateikimo. Atsižvelgiant į objektyvias aplinkybes (išaugusias darbų apimtis bei į įvykusią personalo Inspekcijoje kaitą), nebuvo galimybės Jūsų skundo išnagrinėti per Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 30 straipsnio 2 dalyje nustatytus terminus. Apie priimtą sprendimą Jus informuosime papildomai.“

4.6. 2022-11-04 sprendimu Inspekcija Pareiškėjo skundą atmetė, išaiškino sprendimo apskundimo tvarką.

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

5. Lietuvos Respublikos įstatymai

5.1. *Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo* (toliau – ADTAĮ arba Įstatymas):

8 *straipsnis* – „2. Inspekcijos veikla grindžiama teisėtumo, nešališkumo, viešumo, profesionalumo atliekant savo funkcijas principais. Inspekcija, atlikdama [...] šiame įstatyme jai nustatytas funkcijas bei priimdama sprendimus dėl jų atlikimo, yra nepriklausoma. Jos teisės gali būti suvaržytos tik įstatymų. 3. Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, Lietuvos Respublikos Seimo nariai ir kiti pareigūnai, politinės partijos ir politinės organizacijos, asociacijos, kiti juridiniai ir fiziniai asmenys neturi teisės Inspekcijai, jos vadovui, valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, daryti jokio politinio, ekonominio, psichologinio, socialinio spaudimo ar kitokio neteisėto poveikio. Kišimasis į Inspekcijos veiklą užtraukia įstatymų nustatytą atsakomybę“.

23 *straipsnis* – „1. Priežiūros institucija nagrinėja skundus dėl Reglamento (ES) 2016/679, šio įstatymo ir kitų įstatymų, reglamentuojančių asmens duomenų ir (ar) privatumo apsaugą, pažeidimų šių teisės aktų ir priežiūros institucijos nustatyta tvarka. 2. Kai nagrinėjant skundą vadovaujamosi Reglamento (ES) 2016/679 60 straipsniu, netaikoma šio įstatymo 30 straipsnio 2 dalis.“

30 *straipsnis* – „1. Priežiūros institucija praneša pareiškėjui apie skundo nagrinėjimo pažangą, jei skundas ar jo dalis neišnagrinėta, ar rezultatus ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo skundo gavimo priežiūros institucijoje dienos. 2. Skundas ar jo dalis turi būti išnagrinėta ir pareiškėjui atsakyta per 4 mėnesius nuo skundo gavimo priežiūros institucijoje dienos, išskyrus atvejus, kai dėl skunde ar jo dalyje nurodytų ar nagrinėjimo metu paaiškėjusių aplinkybių sudėtingumo, informacijos apimties, skundžiamo asmens ir kitų juridinių ar fizinių asmenų vengimo vykdyti priežiūros institucijos reikalavimus, skundžiamų veiksmų tęstinio pobūdžio arba kitų objektyvių priežasčių būtina skundo ar jo dalies nagrinėjimą pratęsti. Šiais atvejais skundo ar jo dalies nagrinėjimo terminas

pratęsiamas, bet ne ilgiau kaip 2 mėnesiams. Bendras skundo ar jo dalies nagrinėjimo terminas negali būti ilgesnis negu 6 mėnesiai nuo skundo gavimo priežiūros institucijoje dienos. Apie skundo ar jo dalies nagrinėjimo termino pratęsimą ir pratęsimo priežastis pranešama pareiškėjui. Skundas ar jo dalis turi būti išnagrinėta per įmanomai trumpiausią laiką.“

5.2. Viešojo administravimo įstatymo (toliau – VAĮ):

3 straipsnis – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 4) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimais atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; [...] 5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį“;

10 straipsnis – „3. Viešojo administravimo subjektai administracinius sprendimus gali priimti savo iniciatyva arba gavę asmenų prašymus ar skundus.“

5.3. Seimo kontrolierių įstatymo (toliau ir – SKĮ):

12 straipsnio 1 dalis – „Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje“.

22 straipsnio 3 dalis – „Skundo tyrimas nutraukiamas, jei tyrimo metu išnyksta skundžiamos aplinkybės arba, tarpininkaujant Seimo kontrolieriui, skunde keliamos problemos išsprendžiamos gera valia, taip pat kitais šio įstatymo nustatytais atvejais.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

6. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (KT) praktika:

„Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (KT 1999 m. gegužės 11 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai, 2004 m. lapkričio 5 d. išvada).

7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008-03-04 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-154/2008 – „Viešojoje teisėje veikia bendrasis teisinio reguliavimo principas „galima tai, kas leista“, pagal kurį viešosios teisės subjektai negali laisvai pasirinkti savo elgesio varianto, jie turi tik tokius įgalinimus, kurie jiems suteikti konkrečių įstatymų, ir savo veikloje negali peržengti šių įgalinimų ribų. Viešojo administravimo subjektų veiksmai, atlikti viršijus įstatyminių įgalinimų (kompetencijos) ribas (ultra vires), yra pagrindas tokius veiksmus laikyti neteisėtais. Viešąjį administravimą vykdančių subjektų veikloje bendroji pareiga elgtis rūpestingai ir atidžiai negali būti priešpastatoma pareigai laikytis šią veiklą reglamentuojančių įstatymų reikalavimų ir juos vykdyti. Ar viešosios teisės subjektas elgėsi pakankamai rūpestingai ir atidžiai, turi būti vertinama pagal tai, kaip tiksliai jis laikėsi jo veiklą reglamentuojančių įstatymų reikalavimų.“

8. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika:

8.1. 2012-03-01 nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1605/2012 – „Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999-05-11, 2004-12-13 nutarimai, 2004-11-05 išvada). Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005-05-31 nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁰-655/2005). VAĮ 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; [...]. VAĮ 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo

subjektai savo veikloje vadovaujami įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.)“.

8.2. „Terminai sprendimo priėmimui yra skirti užtikrinti, kad administracinis procesas nebūtų pernelyg ilgai užtęsiamas, o viešojo administravimo subjektai įvykdytų jiems pavestą kompetenciją [...]“ (2013-10-08 sprendimas administracinėje byloje Nr. A602-1189/2013).

8.3. „Viešojo administravimo subjektui praleidus įstatyme ar kitame teisės akte nustatytą administracinio sprendimo priėmimo terminą, galima konstatuoti viešojo administravimo subjekto neveikimą, tai suteikia teisę asmeniui ginti savo teises kreipiantis su skundu“ (2012-05-24 nutartis administracinėje byloje Nr. A520-2327/2012).

Tyrimo išvados

9. Apibendrinus skunde Seimo kontrolierei aprašytas aplinkybes konstatuotina, kad Pareiškėjas skundžiasi tuo, jog Inspekcija teisės aktuose nustatytais terminais negali išnagrinėti skundo.

10. Vadovaujantis ADTAĮ, VAI, teismų praktika, Inspekcija (Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstaiga) savo veikloje:

10.1. turi vadovautis įstatymo viršenybės ir kitų principų reikalavimais, t. y. viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; ar Inspekcija elgėsi pakankamai rūpestingai ir atidžiai, turi būti vertinama pagal tai, kaip tiksliai ji laikėsi veiklą reglamentuojančių įstatymų reikalavimų;

10.2. yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.);

10.3. Inspekcijos tinkama vidaus administravimo veikla (pvz., personalo, turimų finansinių išteklių valdymas) turi užtikrinti Inspekcijos viešojo administravimo funkcijų vykdymą teisės aktuose nustatyta tvarka;

10.4. atlikdama teisės aktuose jai nustatytas priežiūros institucijos funkcijas bei priimdama sprendimus dėl jų atlikimo, yra nepriklausoma, jos teisės gali būti suvaržytos tik įstatymų, veikla grindžiama teisėtumo, nešališkumo, viešumo, profesionalumo atliekant savo funkcijas principais, Inspekcija pagal kompetenciją nagrinėja skundus dėl ADTAĮ pažeidimų.

11. Nagrinėjamu atveju:

11.1. Pareiškėjo skundas Inspekcijoje gautas 2020-07-29 ir dėl jo sprendimas priimtas tik 2022-11-04, t. y. pažeidus ADTAĮ nustatytus terminus skundai išnagrinėti. Pagal ADTAĮ, bendras skundo ar jo dalies nagrinėjimo terminas negali būti ilgesnis negu 6 mėnesiai nuo skundo gavimo priežiūros institucijoje dienos (ADTAĮ nenustato išimčių dėl maksimalaus skundo nagrinėjimo termino taikymo) (pažymos 5.1 papunktis).

11.2. Pareiškėjui nepranešta apie skundo nagrinėjimo pažangą. ADTAĮ nustatyta, kad apie skundo nagrinėjimo pažangą pareiškėjui pranešama ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo skundo gavimo priežiūros institucijoje dienos (pažymos 5.1 papunktis).

11.3. Inspekcija 2020-12-09 ir 2021-02-03 raštais Pareiškėją informavo apie skundo

nagrinėjimo termino pratęsimą bei atliktus veiksmus (kreiptasi į VĮ Registrų centrą, Antstolių rūmus).

11.4. Inspekcijai praleidus ADTAĮ nustatytą sprendimo dėl 2020-07-29 Skundo priėmimo terminą, yra teisinis pagrindas konstatuoti Inspekcijos neveikimą. Inspekcijos šio tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateikti paaiškinimai dėl skundo neišnagrinėjimo laiku priežasčių (pažymos 4.5 papunktis) neatitinka teisės aktų reikalavimų, nes laikantis ADTAĮ reikalavimų dėl objektyvių priežasčių skundai turėjo būti išnagrinėti per maksimalų 6 mėnesių terminą. Pažymėtina, kad ilgą laiką pasikartojantys asmenų teisių į gerą viešąjį administravimą pažeidimai Inspekcijoje (ADTAĮ nustatytų asmenų skundų nagrinėjimo terminų pažeidimai) negali būti pateisinami Inspekcijos vidaus administravimo veiklos organizavimo aplinkybėmis, todėl yra pagrindas pripažinti, kad Inspekcijos vidaus administravimo veikla (personalo, turimų finansinių išteklių valdymas) neužtikrina Inspekcijos viešojo administravimo funkcijų vykdymo teisės aktuose nustatyta tvarka. LVAT ne kartą yra pasisakęs, kad terminai sprendimo priėmimui yra skirti užtikrinti, kad administracinis procesas nebūtų pernelyg ilgai užtęsimas, o viešojo administravimo subjektai įvykdytų jiems pavestą kompetenciją. Teiktina Inspekcijos direktoriui rekomendacija, nes jis yra atsakingas už tinkamą Inspekcijos darbo organizavimą.

11.5. Inspekcija pažeidė Pareiškėjo teisę į gerą viešąjį administravimą (ADTAĮ reikalavimų nagrinėjant 2020-07-29 Skundą nesilaikymas laikytinas sprendimo priėmimo vilkinimu, Inspekcijos nepagrįstu neveikimu). LVAT yra nurodęs, kad viešojo administravimo subjektui praleidus įstatyme ar kitame teisės akte nustatytą administracinio sprendimo priėmimo terminą, galima konstatuoti viešojo administravimo subjekto neveikimą, tai suteikia teisę asmeniui ginti savo teises kreipiantis su skundu. Skundo tyrimo metu Inspekcija priėmė sprendimą (2020-11-04) dėl Pareiškėjo 2020-07-29 skundo, t. y. skundžiamos aplinkybės išnyko. Pareiškėjas savo teises turi teisę ginti teisme, jeigu nesutinka su sprendimu (jo motyvais, priėmimo vilkinimu).

Seimo kontrolierė pastebėjo, kad Inspekcija paskuba priimti laiku nepriimtus sprendimus tik gavusi Seimo kontrolierės paklausimus, kuriuos Inspekcijai teikia dėl jai pateiktų asmenų skundų dėl Inspekcijos veiklos, vilkinamų priimti sprendimų.

12. Apibendrinus pateiktas išvadas, konstatuotina, kad Inspekcija dėl Pareiškėjo 2020-07-29 skundo priėmė sprendimą, skundžiamos aplinkybės išnyko. Vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio nuostatomis, skundo tyrimas nutraukiamas, jei tyrimo metu išnyksta skundžiamos aplinkybės. Taigi, Pareiškėjo skundo tyrimas nutrauktinas.

13. Pažyma teiktina Lietuvos Respublikos Vyriausybei, kad ji atkreiptų dėmesį į pernelyg užsitęsusias ir neišspręstas Inspekcijos vidaus administravimo problemas, dėl kurių yra pažeidžiamos asmenų teisės į tinkamą jų skundų nagrinėjimą teisės aktuose nustatytais terminais.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

14. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X skundo dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos pareigūnų veiksmų (neveikimo) tyrimą nutraukti.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJA

15. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos direktoriui rekomenduoja imtis konkrečių kompleksinių (papildomų teisinių ir organizacinių) priemonių, kad Inspekcijos veikla atitiktų teisės aktų reikalavimus, nebūtų nuolat pažeidžiamos

asmenų teisės į gerą viešąjį administravimą, tinkamą skundų nagrinėjimą teisės aktuose nustatytais terminais.

16. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanclerei siūlo atkreipti dėmesį į pernelyg užsitęsusias ir neišspręstas Inspekcijos vidaus administravimo problemas, dėl kurių yra pažeidžiamos asmenų teisės į tinkamą jų skundų nagrinėjimą teisės aktuose nustatytais terminais bei informuoti, kokių konkrečių priemonių bus imamasi šioms problemoms spręsti.

Apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus Seimo kontrolierę ir Pareiškėją prašoma informuoti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, t. y. ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė